

creerea civilizației naționale moderne. Următorul volum așteptat, cel al suplimentelor și al indicilor, anunță să aibă o importanță deosebită pentru cultura noastră. Dacă, așa cum este anunțat în studiul introductiv al primului volum și reluat în prefața acestui ultim volum, vom avea indici cronologi, pe materii și ai principalelor instituții editoare, practic volumul va oferi cea mai sintetică imagine a culturii noastre scrise din a doua jumătate a secolului XIX și începutul secolului XX.

Severitatea și rigoarea pasiunii

Ion Stoica,

*Structuri și relații informaționale în
dezvoltarea învățământului și a cercetării
românești. O încercare de sinteză,
București, Editura Alternative, 1997, 143p.*

Împlinirea profesională a autorului, director al Bibliotecii Centrale Universitare din București și creator al renașterii acestei structuri prestigioase după dezastrul din 1990, conferențiar al Universității bucureștene și conducătorul secției de Bibliologie și Știința Informării de la Facultatea de Litere a aceleiași universități sunt argumente ale seriozității cu care trebuie să întâmpinăm analiza pe care autorul o face în volum a raportului dintre cercetarea și învățământul românesc pe de o parte și dezvoltarea structurilor de documentare și informare pe de altă parte.

Singura realizare de acest gen în domeniul biblioteconomiei românești, volumul se citește cu dificultate datorită extraordinarei densități a informației. Lumea biblioteconomică românească are tradiția comemorărilor omagiale și a aniversărilor festive, mai puțin pe cea a analizelor critice. Pe de altă parte, nici cercetarea și învățământul românesc nu s-au arătat grăbite vreodată să-și analizeze raporturile cu informația și transferul de informații,

analiză care ar fi antrenat obligatoriu relevarea nivelului real de dezvoltare a acestor domenii. Autorul pare să-și fi asumat riscul declanșării unui val de antipatii căci severitatea cercetării este exhaustivă. Capitolul introductiv definește teoria domeniului (Condiția conceptuală, p. 7-26) racordând-o la nivelul exigențelor internaționale. Sunt abordate critic conceptul de document, colecție, utilizator, integrare, cooperare. Teoria este pentru autor în primul rând cratoare a unor modele dinamice, măsuri ale propriilor performanțe. "Integrarea reală a informației în învățământul și cercetarea românească din perspectiva generală a societății informației și din perspectiva specifică a utilizării și afirmării potențialului creator național trebuie considerată de fapt mai mult decât o opțiune, mai mult decât o strategie. Ea este o filozofie, un complex de sensuri și obiective, așezate pe temelia gândirii sistemice și în lumina înțelegerii marilor linii de forță ale societății de mâine".

Capitolele de analiză propriu-zisă epuizează unghiurile de vedere. Privirea critică este dublată de preocuparea teoreticianului de a deschide căi de abordare noi și de a oferi soluții situațiilor de criză.

Condiția legislativă (capitolul II, p. 27-38) inventariază critic inițiativele legislative (sau absența acestora) românești referitoare la structurile documentare atașate (iar nu integrate) învățământului și cercetării. "Interrelații, subordonări multiple, funcționale și obiective etajate, iată ceea ce ar trebui să permită legislația domeniului". Contrastul dintre model și practică capătă astfel valențe de umor negru.

Condiția structurală (capitolul III, p. 39- 54) trece în revistă tipurile de structuri atașate învățământului și cercetării. Autorul este după știința noastră primul care recunoaște o realitate neplăcută a documentării românești: inexistența, altfel decât la nivelul discursului, a rețelilor și sistemelor documentare. Noțiunile de rețea și sistem presupun rigori conceptuale și realizări practice încă neînfăptuite la noi.

Laolaltă cu demolarea discursului vid din sfera documentării este reconsiderat critic și (auto)discursul învățământului și cercetării românești care vizează performanțe în absența unei baze informaționale minime "România va schimba condiția calitativă a învățământului și a cercetării pe măsură ce va schimba condiția structurilor informației din aceste domenii informaționale".

Nu există, într-un anume sens, un punct privilegiat al abordărilor, dar Condiția instrumentală (capitolul IV, p. 55-77) ar putea deveni acest punct, pentru că prin analiza instrumentelor de informare și documentare ne inserăm direct în inima profesiei. "Instrumentele de informare reprezintă o etapă critică, analitică de organizare a cunoașterii, în esență având aceeași natură ca procesele intelectuale superioare care au loc în învățământ și cercetare". Înregistrarea severă a puținelor și parțialelor reușite ale domeniului, punerea acestor realizări față în față cu cerințele teoretice ne fac pe noi să depășim gândirea autorului și să ne întrebăm cum își (mai) justifică existența o profesie care se (re)prezintă prin produse a căror valoare dau măsura lipsei de respect față de propria sa existență?

Condiția socio-profesională (capitolul V, p. 79- 105) trebuie citită și din această perspectivă. Este analiza critică a unei stări de fapt în care o profesie se deprofesionalizează continuu în lipsa recunoașterii sociale dar în care lipsa de interes a societății este și rezultatul modestelor performanțe ale profesiei. "Statutul profesiilor info-documentare în România este încă plin de incertitudini. Declarații înalte se referă la rolul reformator al informației și afirmă sprijinul sentimental al structurilor dedicate dar, ca și când procesul s-ar desfășura de la sine, locul specialiștilor, condiția lor, modul lor de inserție socio-profesională nu au încă un contur precis.(...) Este greu de presupus că profesiile subconsiderate, neîncurajate pot să-și valorifice util întregul lor potențial de participare".

Condiția tehnologică (capitolul VI, p. 107-120) insistă asupra obligației de a așeza înaintea tehnologiei o gândire critică asupra ei. Adept al noului, autorul refuză fetișizarea noilor unelte, care ar produce schimbări fundamentale, de la sine, prin simplul import simiesc. Dar avertizează și asupra pericolului de a crede că putem gândi atemporal: revoluția tehnologică produce schimbări atât de mari în destinul informației, încât societatea riscă să fie aruncată într-o lume a treia a informației, acolo unde marile trenuri ale progresului și cunoașterii trec fără să oprească. "În politică, inclusiv în politica informației, deciziile raționale, adoptate prea devreme sau prea târziu, își pierd calitățile".

Dezvoltarea mai degrabă teoretică a capitolului următor Condiția cercetării de profil (capitolul VII, p. 121-130), în care autorul fixează posibile trasee de dezvoltare a cercetării domeniului este ea însăși o critică. Inexistentă aproape în spațiul românesc, cercetarea de profil rămâne de construit.

Condiția managerială (capitolul VIII, p. 131-142) ultimul capitol al lucrării este totodată etapa de sinteză a analizei întreprinse pe tot parcursul cărții, căci "Nivelul managementului reflectă nivelul conștiinței de sine al unei profesii" iar "Poate că prima observație care se impune este aceea că noi nu am avut un management al structurilor documentare ci doar, uneori, manageri cu anumite performanțe". Care ar fi idealul domeniului? "Un management care să asigure simultan accesul generalizat la informații, o viteză de acces apropiată la maximum de timpul definerii solicitării, un cadru civilizată al comunicării, produse informaționale cu geometrie variabilă, individualizate."

Biblioteconomia românească avea nevoie de o astfel de carte, pornită dintr-o cunoaștere din interior al domeniului, care să nu se încurce în false pudori și în sfieli protocolare. Dar specialiștii profesiei? Răspunsul la această întrebare trebuie dat de fiecare în parte.